



Uitleg en verkondiging

Lieve mensen, gemeente van Jezus Christus,

Johannes vertelt dat Jezus voor de 2^e keer vanuit Jeruzalem terugkeert naar Galilea. Terwijl hij in Jeruzalem zich voortdurend moet verantwoorden over wie HIJ is tegenover de religieuze autoriteiten en het volk, tekent Johannes Jezus in Galilea als de Messias, die al doende in tekenen laat zien, waar het hem om gaat om liefde, levensvreugde en verbondenheid van mensen bij de bruiloft in Kana. En om leven en opstaan tegen wat het leven verziekt bij een genezing, een opwekking in Kapernaum. Na deze twee tekenen van liefde en leven volgt in het verhaal van de spijziging van de 5000 het derde teken: het teken van het brood, teken van gerechtigheid.

Het verhaal situeert Johannes aan de overkant van het meer, de zee van Galilea. De overkant is Bijbels de goede kant, de kant van vrijheid, van vrede, van ruimte voor leven. Denk maar aan het verhalen over de uittocht en intocht. Aan de overkant van de Rietzee begon voor het joodse volk de bevrijding uit Egypte en de weg naar de vrijheid van het Beloofde Land. Aan deze overkant ontving het volk de geboden van God als richtingwijzer naar een leven en samenleven in vrede en vreugde, in liefde en solidariteit, in vrijheid en gerechtigheid.

Aan de overkant van de Jordaan trok het volk het Beloofde Land in, als een plek om die geboden in de praktijk te brengen tot een ten volle menswaardige samenleving. Zo herinnert de overkant aan uittocht en intocht. In Jezus voltrekt zich als het ware die uittocht en intocht opnieuw, want het gaat ook Hem om bevrijding uit onderdrukking en ellende, om een samenleving waarin mensen kunnen genieten van het goede der aarde en kunnen leven in vrijheid en verbondenheid. Johannes onderstreept dat nog eens door te schrijven dat het bijna Pascha, het joodse Paasfeest is, waarbij de bevrijding uit Egypte wordt gevierd met een maaltijd, waarop het verhaal van die bevrijding wordt verteld. In dat bevrijdende licht staat ook het verhaal van de maaltijd van de 5000.

Jezus trekt naar de overkant. En met hem wil een hele massa mee naar die overkant, mee naar die toekomst die Jezus openlegt. Mensen op zoek naar bevrijding, naar een samenleving, waarin het goed toeven is met elkaar en mensen in vrede en vreugde samenleven.

Eenmaal aan de overkant gaat Jezus als een nieuwe Mozes eerst de berg op om in gebed Gods nabijheid te zoeken. Maar hij verzinkt niet in God, het gebed voert hem niet weg van de wereld, nee, al biddend ziet hij die hem volgende menigte, die toekomst zoekende massa. Hij ziet hen, dwz hij ziet hen staan, hij is om bij hen betrokken, hij is om hen bewogen, want juist vanwege hen is hij van Godswege als Messias onder de mensen gekomen. Juist hen wil Hij voorgaan en leiden naar de grazige weiden van de toekomst.

Zijn betrokkenheid bij hen blijkt duidelijk uit het vervolg. Hij vraagt niet waar kunnen wij (ik en de discipelen) brood kopen om te eten. Nee, zijn vraag aan de leerlingen is dan ook waar kunnen we brood kopen om hen, deze zoekende mensen te eten te geven. Het gaat hem niet om zichzelf of om de kleine kring van discipelen, maar om al die hem volgende mensen, al die zoekende mensen.

Met hen wil Hij wil zijn betrokkenheid, zijn verbondenheid vieren. En hoe kan je dat beter doen dan met een maaltijd, dan samen met elkaar brood te eten, het brood te breken en te delen. Een maaltijd is bij uitstek een plek om je met elkaar verbonden te weten en het leven met elkaar te delen.

De gemeente voor wie Johannes zijn Evangelie schrijft en waarbinnen hij leeft, weet dat maar al te goed. Vieren zij die verbondenheid met Jezus en elkaar niet wekelijks in de eucharistie.

Maar er is een probleem. "Tussen droom en daad staan wetten in de weg en praktische bezwaren" zoals Willem Elsschot eens dichtte. Hier zijn het vooral de praktische bezwaren, die die viering van verbondenheid onmogelijk lijken te maken. Er is geen bakker en visboer in de buurt om brood en vis te kopen. Bovendien hebben ze geen geld genoeg om voor al die mensen zoveel brood en vis te kopen. Dat is wat Filippus Jezus voorhoudt. Praktische bezwaren. Mooi bedacht, Jezus, maar onmogelijk!

En dan is er ineens dat jongetje, een kind nog, met z'n 5 broden en 2 visjes. In het verhaal over de spijziging van de 5000, dat ook in de andere Evangelieën Mattheus, Markus en Lukas verteld wordt, komt dat jongetje, dat kind niet voor. Enkel Johannes verzint hem erbij en vertelt over hem.

Waarom eigenlijk? Is dat misschien omdat een kind staat voor openheid, is toekomstgericht, kijkt niet naar praktische bezwaren, een zegt niet snel: nee dat kan niet, maar een kind probeert het, legt zich niet gauw neer bij onmogelijkheden, maar zoekt naar mogelijkheden, gelooft in mogelijkheden en doet het, probeert het gewoon.

En dat is wat Jezus hier doet. Het jongetje, het kind inspireert Jezus. Jezus zegt niet: "het is onmogelijk", maar zoekt als een kind wat wel mogelijk is door te delen wat voorhanden is. Jezus dankt (daar zit het woord eucharistie in), hij breekt en deelt het brood en de vis met allen. En dan blijkt er genoeg te zijn, meer dan genoeg voor allen. Delen wordt vermenigvuldigen.

Delen brengt mensen bij elkaar als medemensen, delen scheidt verbondenheid en gemeenschap. In ons verhaal wordt dat zichtbaar in het feit dat al die mensen niet vechten om het brood en de vis, maar in alle rust in het gras gaan zitten. De grote menigte is geen onoverzichtelijke massa meer, maar een gemeenschap van mensen, die elkaar leren kennen in het samen delen met elkaar. Jezus gaat hen daarin voor.

Een fantastisch verhaal. En dat niet zozeer in de zin, dat het verhaal natuurlijk fantasie is, ontsproten aan de fantasie van de evangelieschrijvers. Maar het is ook fantastisch in de zin van geweldig. Een geweldig verhaal omdat het ons vertelt waar het God in Jezus om gaat: om een wereld zonder honger, om een wereld van gerechtigheid, waarin ieder zijn deel geschonken krijgt en kan genieten van de overvloed aan gaven van deze aarde.

Want het gaat Jezus in God om meer dan brood alleen. Want dat brood, de gaven van deze aarde zijn ongelijk, ja onrechtvaardig verdeeld. De broodvraag is tegelijk een verdelingsvraag. Daarom zegt Deuteronomium: Niet bij brood alleen zal de mens leven, maar van alles wat de mond van Heer voortbrengt: nl zijn woorden.

In die zin is brood meer dan brood alleen, maar staat het symbool voor de opvoedende Woorden van God, voor de Wet van God – de Thora – waarin mensen de weg wordt gewezen: de weg van naastenliefde en gerechtigheid. De weg die werkelijk ruimte scheidt voor een rechtvaardige samenleving, waar mensen met elkaar kunnen genieten van het goede der aarde en het goede leven. In die zin is de Wet het Brood van het leven. En in Jezus leven van delen en schenken komt die wet tot vervulling. Ja, Hij is de belichaming van Gods Wet, Gods gerechtigheid of met andere woorden: Hij is het brood des levens.

Het verhaal van de spijziging van de 5000 is dus een teken van Gods Gerechtigheid en hoe gerechtigheid werkt: de gaven rechtvaardig te delen met elkaar. Daarin is het een hoogst actueel verhaal. Want er is nog steeds armoede en honger in de wereld. Een situatie die het leven maakt tot een harde en vaak bittere strijd om het bestaan met vele, vele slachtoffers. Vorige week stond nog in de krant, dat in 2020 door de pandemie de ondervoeding flink was toegenomen. De coronapandemie heeft de voedselsituatie van miljoenen mensen verslechterd. Het aantal hongerigen nam voor de eerst in 5 jaar fiks toe. Een rapport van de Verenigde Naties schatte dat vorig jaar 768 miljoen mensen geen toegang hadden tot voldoende voedsel ofwel bijna 10% van de wereldbevolking. Dat zijn er 118 miljoen meer dan in 2019. Zo'n 30 miljoen kun je op rekening van de coronapandemie schrijven, concludeert het rapport. Dat zijn gigantische cijfers. En naast oorlog en geweld is het hongerprobleem ook de grootste oorzaak van de massale migratiestromen in de wereld.

Het hongerprobleem in de wereld is niet zozeer het probleem van een tekort aan beschikbaar voedsel, maar veeleer een probleem van de verdeling. Het is op onze aarde onrechtvaardig verdeeld. De één heeft veel te veel en de ander te weinig. En het Bijbelverhaal over de spijziging van de 5000, waarin Jezus de gaven eerlijk en rechtvaardig deelt onder de mensen, wijst ons erop dat wij de economie in de wereld zo moeten inrichten dat de vele gaven van deze aarde eerlijk en rechtvaardig gedeeld/verdeeld worden. Het gaat daarin niet om liefdadigheid, maar om gerechtigheid. Dan bestrijden we daadwerkelijk de honger. En dat zal zeker ook de vrede tussen mensen en volkeren bevorderen.

En de gerechtigheid van delen en schenken is ook aan de orde in de bestrijding van de coronapandemie, die onze wereld teistert. Die strijd zal alleen maar effectief zijn als de rijkere landen de vaccins tegen corona willen delen met armere landen. Alleen dan kan de strijd tegen corona wereldwijd gewonnen worden. Als we dat niet doen dan zal vanuit die armere landen het virus telkens weer ziekmakend binnendringen. Zo leidt delen ook tot helen.

Zo verwijst het verhaal van de spijziging van de 5000 ons in Gods Naam de weg, die Gerechtigheid en verbondenheid zal brengen onder mensen op Gods aarde: een weg van delen en schenken. Op die weg gaat Jezus ons voor. Als kinderen zongen wij al met Hanna Lam:

Kijk eens om je heen, kijk eens om je heen,
wij zijn in de wereld niet alleen.
want wij moeten samen delen, samen zingen, samen spelen
ook al zijn we nog maar klein, samenleven is pas fijn.

Dat liedje hebben wij jong geleerd, laat het nu we ouder zijn gedaan worden. Amen